

Μάθημα: ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Τάξη: Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

Ημερομηνία: 27/10/2024

Καθηγητές: ΛΥΚΟΥΡΕΝΤΖΟΥ ΤΙΝΑ

Ονοματεπώνυμο:

Α. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Πλάτωνος Πολιτεία (514a-515c)

- Μετά ταῦτα δὴ, εἶπον, ἀπέικασον τοιοῦτω πάθει τὴν ἡμετέραν φύσιν παιδείας τε πέρι καὶ ἀπαιδευσίας. Ἴδὲ γὰρ ἀνθρώπους οἷον ἐν καταγείῳ οἰκῆσει σπηλαιώδει, ἀναπεπταμένην πρὸς τὸ φῶς τὴν εἴσοδον ἐχούση μακρὰν παρὰ πᾶν τὸ σπήλαιον, **ἐν ταύτῃ** ἐκ παίδων ὄντας ἐν δεσμοῖς καὶ τὰ σκέλη καὶ τοὺς αὐχένας, ὥστε μένειν τε **αὐτούς** εἷς τε τὸ πρόσθεν μόνον ὄρᾶν, κύκλῳ δὲ τὰς κεφαλὰς ὑπὸ τοῦ δεσμοῦ ἀδυνάτους περιάγειν, φῶς δὲ αὐτοῖς πυρὸς ἄνωθεν καὶ πόρρωθεν καόμενον ὀπισθεν αὐτῶν, μεταξὺ δὲ τοῦ πυρὸς καὶ τῶν δεσμωτῶν ἐπάνω ὁδόν, παρ' ἣν ἰδὲ τειχίον παρωκοδομημένον, ὥσπερ τοῖς θαυματοποιοῖς πρὸ τῶν ἀνθρώπων πρόκειται τὰ παραφράγματα, ὑπὲρ ὧν τὰ θαύματα δεικνύασιν.

- Ὅρῳ, ἔφη.

- Ὅρα τοίνυν παρὰ τοῦτο τὸ τειχίον φέροντας ἀνθρώπους σκευὴ τε παντοδαπὰ ὑπερέχοντα τοῦ τειχίου καὶ ἀνδριάντας καὶ ἄλλα ζῶα λίθινά τε καὶ ξύλινα καὶ παντοῖα εἰργασμένα, οἷον εἰκὸς **τούς μὲν φθεγγομένους**, τοὺς δὲ σιγῶντας τῶν παραφερόντων.

- Ἄτοπον, ἔφη, λέγεις εἰκόνα καὶ δεσμώτας ἀτόπους.

- Ὅμοιους ἡμῖν, ἦν δ' ἐγώ· τοὺς γὰρ τοιοῦτους πρῶτον μὲν ἑαυτῶν τε καὶ ἀλλήλων οἶει ἂν τι ἔωρακέναι ἄλλο πλὴν τὰς σκιάς τὰς ὑπὸ τοῦ πυρὸς εἰς τὸ καταντικρὺ αὐτῶν τοῦ σπηλαίου προσπιπούσας;

- Πῶς γάρ, ἔφη, εἰ ἀκινήτους γε τὰς κεφαλὰς ἔχειν ἠναγκασμένοι εἶεν διὰ βίου;

- Τί δὲ τῶν παραφερομένων; οὐ ταῦτόν τοῦτο;

- Τί μήν;

- Εἰ οὖν διαλέγεσθαι οἷοί τ' εἶεν πρὸς ἀλλήλους, οὐ ταῦτα ἡγήσονται ἂν τὰ ὄντα αὐτοῦς νομίζειν ἄπερ ὄρῳεν;

- Ἀνάγκη.

- Τί δ' εἰ καὶ ἡχώ τὸ δεσμωτήριον ἐκ τοῦ καταντικρὺ ἔχοι; ὅποτε τις τῶν παριόντων φθέγγαίτο, οἶει ἂν ἄλλο τι αὐτοῦς ἡγεῖσθαι τὸ φθεγγόμενον ἢ τὴν παριοῦσαν σκιάν;

- Μὰ Δί' οὐκ ἔγωγ', ἔφη.

- Παντάπασι δὴ, ἦν δ' ἐγώ, οἱ τοιοῦτοι οὐκ ἂν ἄλλο τι νομίζοιεν τὸ ἀληθές ἢ τὰς τῶν σκευαστῶν σκιάς.

- Πολλὴ ἀνάγκη, ἔφη.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1.α. Να γράψετε στο τετράδιό σας τον αριθμό που αντιστοιχεί σε κάθε μία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 2), και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 2).

1. Οι δεσμώτες συζητούν μεταξύ τους για όσα βλέπουν μπροστά τους.
2. Οι δεσμώτες αντιλαμβάνονται πως ό,τι προβάλλεται μπροστά τους είναι ψεύτικο.

A1.β. Να αντιστοιχίσετε όλες τις λέξεις / φράσεις του κειμένου της Στήλης Α με την κατάλληλη αίσθηση της Στήλης Β. Στη Στήλη Β περισεύει μία λέξη.

Στήλη Α	Στήλη Β
1. ήχώ	α. όραση
2. έωρακέναι	β. αφή
3. τὰς σκιὰς	γ. ακοή
4. φῶς κάομενον	
5. ὑπὲρ ὧν τὰ θαύματα δεικνύασιν	
6. διαλέγεσθαι ἀλλήλους	

A1.γ. ἐν ταύτῃ, αὐτοὺς, τοὺς φθεγγομένους: Να εντοπίσετε την λέξη/λέξεις του αρχαίου κειμένου που αναφέρονται οι όροι (απλή παράθεση του χωρίου - να μην αναλυθεί).

Μονάδες 10(4+3+3)

B1.α. Να εξηγήσετε τη σημασία και τη λειτουργία των φράσεων:

- i) παιδείας τε πέρι καὶ ἀπαιδευσίας
- ii) Ἄτοπον, ἔφη, λέγεις εἰκόνα καὶ δεσμώτας ἀτόπους.

B1.β. Να βρείτε τρεις (3) γλωσσικές επιλογές/εκφραστικούς τρόπους (παραθέτοντας τα αντίστοιχα κειμενικά χωρία) μέσω των οποίων αισθητοποιείται η εικόνα του σπηλαίου και να αιτιολογήσετε σύντομα την επιλογή σας.

Μονάδες 10(7+3)

B2. ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ

Ο Πορτογάλος Νομπελίστας Ζοζέ ντε Σούζα Σαραμάγκου, στο βιβλίο του «Περί Τυφλότητας» συγγράφει μια σύγχρονη αλληγορία, όπου, σε ένα σύγχρονο κράτος, περιστατικά αιφνίδιας τύφλωσης κλιμακώνονται και η κυβέρνηση αποφασίζει να βάλει σε καραντίνα τους τυφλούς. Να συσχετίσετε το παρακάτω απόσπασμα με την αλληγορία του σπηλαίου από την Πολιτεία του Πλάτωνα και να εντοπίσετε ομοιότητες και διαφορές.

Υπάρχει άραγε εξουσία, είπε ο πρώτος τυφλός. Δεν φαντάζομαι, αλλά και να υπάρχει, θα είναι μια εξουσία τυφλών που θέλουν να κυβερνούν τυφλούς, σαν να λέμε το τίποτα θέλει να οργανώσει το τίποτα.

Αναπνέουμε το ίδιο σκοτάδι κι όμως ο καθένας αλλιώς παραπατά, άλλα βήματα, βρε αδερφέ, και καλά κάνει, αλλά γιατί τόσο εξόφθαλμα να στερούμαστε προσανατολισμού. Γιατί να έχουμε προσανατολισμό θα με ρωτήσετε και καλά θα κάνετε. Έτσι για αλλαγή, να πούμε ότι η βάρκα θα πάει παρακάτω, που σηκωθήκαμε όλοι όρθιοι και κινούμαστε σε πορείες αντίθετες και πώς να κάνει δουλειά ο βαρκάρης κι αυτός τυφλός είναι ο έρμος.

Και δε μιλώ για πρωθυπουργό στο όνομα του βαρκάρη, γιατί ο βαρκάρης ξέρει τουλάχιστον ένα κουπί να το πιάνει, με αυτό βγάζει το ψωμί του, μ' αυτό και την κυρά του. Ας ξεκουνάγαμε τη βάρκα, έστω δυο λεύγες παρακεί, να αλλάξουμε νερά και παραστάσεις, [...] κι ας επιστρέψουμε μετά πίσω στο μόλο, ούτως ή άλλως το σκοινί μας βγήκε λίγο, βάρκα κι αυτή με περιλαίμιο σκύλου, σαν κι αυτούς που οδηγούν κάποιους τυφλούς.

Σε μια χώρα – συγχωρέστε μου τη λέξη για άλλη μια φορά – όπου οι τυφλοί πολλαπλασιάζονται όσο δίνονται συντάξεις αναπηρίας και κατορθώνουν οι τυφλοί να 'χουν δυο μάτια αετίσια κάθε που στέκονται ουρά να την τσεπώσουν, χάθηκε να τσοντάρουμε να πάρουμε και λίγο σκοινί παραπάνω για τη βάρκα;

Απόσπασμα από το βιβλίο του Νομπελίστα Ζοζέ Σαραμάγκου,
Περί Τυφλότητας, Καστανιώτης 2010
Μονάδες 10

B3. Να επιβεβαιώσετε ή να διαψεύσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων προτάσεων γράφοντας **Σωστό** ή **Λάθος** δίπλα στην κάθε πρόταση.

1. Θεμελιώδεις αρετές της ιδεώδους Πολιτείας είναι η δικαιοσύνη και η ισότητα.
2. Ο Πλάτων πίστευε πως όλα τα πολιτεύματα της εποχής του ήταν διεφθαρμένα.
3. Σύμφωνα με τη διάκριση των τάξεων της πλατωνικής Πολιτείας οι δημιουργοί μπορούν να συμμετέχουν στην εξουσία.
4. Το ογκώδες σύγγραμμα Πολιτεία, καρπός πολύχρονης προσπάθειας, θα πρέπει να ολοκληρώθηκε γύρω στα 421 π.Χ.
5. Ο Θρασύμαχος ισχυρίζεται ότι δικαιοσύνη είναι να αποδίδεις τα ίσα, καλό στον φίλο, κακό στον εχθρό.

Μονάδες 10

B4.α. Για καθεμιά από τις λέξεις του κειμένου της στήλης Α, χρησιμοποιώντας την αντίστοιχη κατάληξη της στήλης Β, να γράψετε μια ετυμολογικά συγγενή της λέξης της νέας ελληνικής, απλή ή σύνθετη.

A		B
1. ακίνητους	-τής	
2. ήγη	-μόνας	
3. μένειν	-ή	
4. ήχώ	-ηρός	
5. σκευαστῶν	-άζω	

B4.β. Να αντιστοιχίσετε στο τετράδιο σας καθεμία αρχαία ελληνική λέξη της Στήλης Α με την ετυμολογικά συγγενή της νεοελληνική λέξη της στήλης Β (στη στήλη Β περισεύουν 5 λέξεις).

ΣΤΗΛΗ Α	ΣΤΗΛΗ Β
ἀπείκασον	κινητήρας
δεσμωτῶν	αφετηρία
πρόκειται	ανίκητος
ἀκινήτους	ανδρείκελο
παριοῦσαν	κατάκοιτος
	ικεσία
	ἄδεια
	διάδημα
	κάθισμα
	ισθμός

Μονάδες 10 (5+5)

Φιλοσοφοῦμεν γνησίως τε καὶ ἱκανῶς...

ΦΑΣΜΑgroup